BIBLIOTECA CENTRALĂ „ASOCIAȚIUNII" SIBIIU

Anul al 56-lea
14 Pagini

EXEMPLARUL { In România 3 lei / In străinătate 6 lei

Taxa poștală plătită în numerar conform aprobării dir. G-le P. T. T. Nr. 24.464/939

Nr. 234 Duminică 27 August 1939
14 Pagini
P IIII

ABONAMENTE IN ȚARA Lei 200 pe 3 luni Lei 380 pe 6 luni. Lei 750 pe 12 luni. O lună Lei 80 In străinătate în raport cu tarifui poștal și valuta

UNIVERSUL

ABONAMENTE IN TARĂ pe un an la UNIVERSUL COPIILOR ZIARUL CĂLĂTORIILOR, VESELIA, RADIO UNIV. și UNIV. LITERAR câte 220 lei ILUSTR. ROMÂNĂ și UNIV.-SPORT câte 500 lei

CELE DIN URMA ȘTIRI DIN LUMEA INTREAGA, TELEGRAFICE ȘI TELEFONICE
REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: BUCUREȘTI, STR. BREZOIANU No. 23-25
CENTRALA TELEFONICA A ZIARULUI: 3.30.10: SECRETARIATUL DE REDACȚIE: 3.30.15

Fondator: LUIGI CAZZAVILLAN
Proprietar: „UNIVERSUL" S. A.
Inscris sub Nr. 160 Trib. Ilfov

DIRECTOR ȘI ADMINISTRATOR DELEGAT
STELIAN POPESCU

Gratuit și obligatoriu

Acum, în preajma începerii noului an școlar, trebue să vină în mintea tuturor celor cari au răspunderea învățământului primar în țară românească, mijloacele simple și practice grație cărora putem combate neștiința și întunerecul.

Pentru diminuarea analfabetismului, în afară de prescripțiunea categorică a obligativității și gratuității învățământului primar, s'au luat în ultimul timp multe măsuri de ordin teoretic și prea puține în domeniul practic.

In foarte multe părți ale țării, comitetele școlare cari constitue elementul ajutător al autorităților respective, au avut o activitate demnă de laudă și au corespuns în totul intențiunii legiuitorului.

In unele părți însă comitetele au recurs la metoda simplă de a strânge fondurile necesare numai din contribuția directă a părinților, fără a reflecta prea mult nici la greutățile familiilor împovărate, nici la posibilitățile de plată ale acestora.

Dela început se anihilează și principiul obligativității și gratuității cursului primar și principiile de bază ale acestor formațiuni extra-școlare menite să constitue o organizație ajutătoare a oficialității școlare.

Una din cele mai serioase probleme ale statului modern este stârpirea analfabetismului și nu mai e nevoe să amintim că suntem una din țările cari avem mult de lucru în acest domeniu.

Din cercetările și anchetele întreprinse de specialiști reese clar faptul că pricina determinată a abținerii unora dintre părinți de a-și da copiii la scoală, este sărăcia.

Dacă acești părinți nu au mijloacele necesare să procure copiilor îmbrăcămintea necesară, de unde vor putea să mai dea și contribuția la care îi supune organizația extra-școlară?

In gândul tuturora era ideea precisă asupra concursului efectiv pe cari comitetele școlare erau sortite să-l dea autorității, dar nu prin impuneri greu de suportat de părinții fără mijloace.

O idee fericită a avut comitetul școlar din Călărași-Ialomița care, pentru înființarea unei cantine, a făcut apel la foștii elevi ai școlii cari azi și-au făcut drum în viață. Este o datorie de recunoștință pe care nu ne îndoim că și-ar achita-o foarte mulți din cei cărora soarta le-a dat posibilitatea să facă mici jertfe fără mare importanță pentru bugetul lor.

In orice caz rolul comitetelor școlare trebue să fie mai activ tocmai în laturile cari scapă preocupării normale a membrilor corpului didactic: higiena și nutriția micilor vlăstare.

Trebue să ne pună pe gânduri pe toți constatarea că în unele sate este o proporție de peste 60 la sută de infectați de tuberculoză la copiii sub 17 ani!

Proporția de sub-nutriți e și mai îngrijorătoare și în deosebi aci sufletele generoase pot desfășura o activitate ale cărei rezultate sunt incalculabile pentru sănătatea și viitorul neamului românesc.

Găsind deci pe alte căi mijloacele bănești necesare pentru îndeplinirea operei lor filantropice de o atât de covârșitoare importanță, comitetele școlare trebue să se gândească la posibilitățile de plată ale părinților când stabilesc cuantumul de contribuție și mai ales să nu uite principiile de bază ale învățământului nostru primar: obligativitatea și gratuitatea.

PACTUL DELA MOSCOVA

Pactul semnat Miercuri noaptea la Moscova de d. Molotov și d. von Ribbentrop depășește cu mult cadrul unui simplu pact de neagresiune.

La Londra și la Paris, după primele ceasuri de uimire, provocată de anunțarea pactului germano-rus, s'a crezut într'o reeditare a pactului din 1926, întregit cu o clauză de neagresiune și cu dreptul de denunțare imediată pentru una din părți, în cazul când cealaltă parte ar fi devenit agresoare contra unei terțe Puteri, dispoziție care ar fi făcut un asemenea pact compatibil cu un pact de asistență franco-anglo-rus.

Agenția oficioasă sovietică, prin comunicările ei, făcea să se acrediteze această ipoteză și menținerea misiunilor militare franco-engleze la Moscova, la cererea se spune, a guvernului sovietic, în scopul continuării convorbirilor, lăsa impresia că pactul germano-rus va avea un caracter indeosebi demonstrativ.

Imprejurările cu totul neobișnuite, unice în istoria diplomatică, în care s'a anunțat pactul, impuneau totuși un scepticism, care s'a dovedit îndreptățit, căci acordul semnat eri merge cu mult mai departe decât toate prevederile făcute.

Pactul de la Moscova conține în primul rând o clauză de neagresiune reciprocă între semnatari. Textul ei este foarte complet: Părțile se obligă de a se abține între ele de la orice agresiune, de orice fel, individuală sau colectivă. Din simpla enumerare a textului articolului 1 rezultă că această dispoziție nu privește numai atacul armat, ci orice fel de act sau acțiune agresivă, cum ar fi conflictul ideologic, polemica prin presă, războiul economic sau boycottul financiar.

Articolul 2 al pactului de la Moscova este reproducerea — cu variante importante — a articolului 2 al acordului ruso-german de la Berlin din 1926, care intregia tratatul dela Rappallo. El constitue o obligație de neasistență agresorului, în cazul când unul din semnatari ar fi obiectul unui act de războiu din partea unei terțe Puteri. In timp ce însă, în tratatul de la Berlin, părțile se obligau la neutralitate, în cazul atacului unei a treia Puteri, în textul de la Moscova, părțile își iau obligația mutuală de a nu sprijini pe atacant „sub nici o formă". E un progres vizibil față de vechiul text. In practică, în cazul unui conflict germano-polon, spre pildă, Polonia, nu ar putea beneficia de nicio asistență sovietică sub formă de furnituri, materii prime, transporturi în tranzit pentru furniturile din străinătate.

Ea ar trebui să-și găsească, în acest caz, alte posibilități de aprovizionare. Aceiași problemă se poate pune și în alte ipoteze, asemănătoare cu a Poloniei.

Acordul de la Moscova capătă un caracter pronunțat politic prin clauza consultativă a art. 3, care obligă părțile să rămână în viitor în contact spre a se informa asupra chestiunilor, care afectează interesele lor comune. Obligația de consultare este echivalentă adeseori cu o alianță, fără obligații automatice. Ar fi destul să fie completată cu acorduri militare spre a avea functiunea unei adevărate alianțe. Chiar dacă noile legături ale Sovietelor cu Germania se mărginesc însă la terenul strict politic, ele dovedesc o răsturnare completă a politicii de până astăzi a celor două țări, cu toate urmările, pe care această schimbare le poate avea pentru două State cu interese mondiale.

Această impresie este confirmată și de art. 4 al pactului de la Moscova, prin care părțile se obligă de a nu participa la un grup de Puteri îndreptat, direct sau indirect, contra unuia dintre semnatari. Simpla cetire a acestui text ne arată că Germania a renunțat la lupta contra internaționalei comuniste, care a constituit până astăzi — și în deosebire de la 1936 încoace — principala platformă a politicei ei internaționale, după cum Sovietele au renunțat să mai facă parte din așa zisul front al păcii, care ținteа la încercuirea Germaniei. Aceiași concluzie — de importan-

(Continuare in pag. 2-a)

ACCIDENTUL DELA LANSAREA VASULUI „FORMIDABLE"

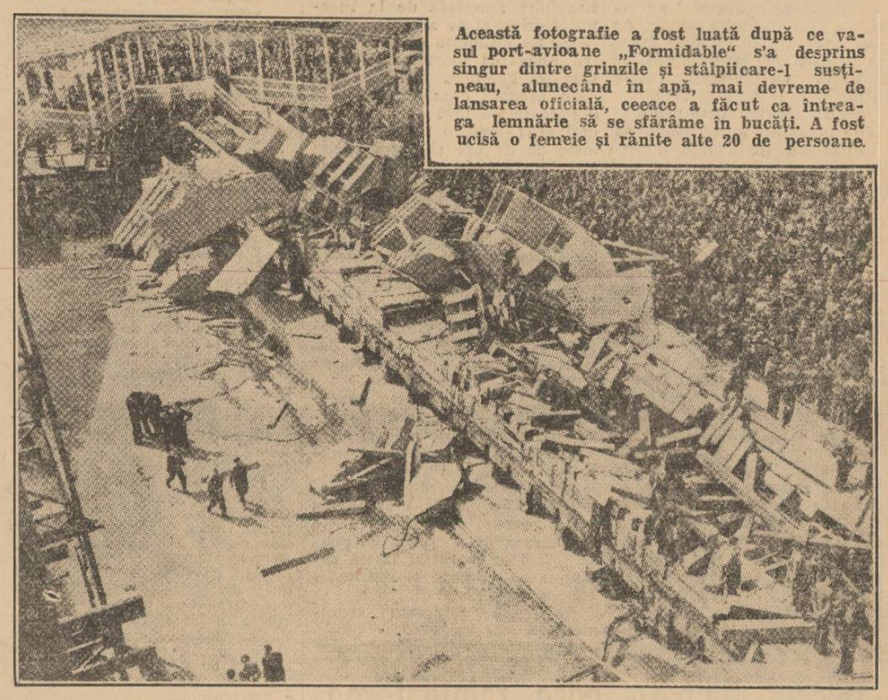

Această fotografie a fost luată după ce vasul port-avioane „Formidable" s'a desprins singur dintre grinzile și stâlpiicare-l susțineau, alunecând în apă, mai devreme de lansarea oficială, ceeace a făcut ca întreaga lemnărie să se sfărâme în bucăți. A fost ucisă o femeie și rănite alte 20 de persoane.

Situația pe ziua de Joi

Mărturisim că începând această cronică cu intențiunea de a înlesni cititorilor o cunoaștere sintetică a situației internaționale pe ziua de ieri, ne întrebăm dacă până la terminarea ei nu va interveni vre-un eveniment nou și neașteptat care să dea un alt aspect situației generale sau dacă, în cel mai bun caz, când vor apare aceste rânduri nu se va fi întâmplat vre-un fapt care să pue în umbră actualitatea evenimentelor pe care le înregistrăm aci. Cursul lor este atât de vertiginos, gravitatea lor este într'o progresie atât de accentuată și varietatea lor este atât de uimitoare, încât înainte de a termina să le așternem pe hârtie, altele survin schimbând și agravând situația.

Acest sentiment de incertitudine ne obligă să reținem în această cronică numai faptele ce apar ca definitive, ca determinante și care ar putea înlesni cititorilor posibilitatea să tragă ei înșiși o concluzie.

*

Firește, semnarea pactului germano-sovietic a reținut atențiunea opiniei publice mondiale, dar această atenție era caracterizată nu atât prin interesul insuși ce-l reprezintă neașteptatul pact cât prin reacțiunea ce a produs'o și consecințele lui imediate.

Asa fiind pe ziua de ieri acordul germano-sovietic a și trecut pe planul al doilea depășit fiind de alte evenimente cu directă, și mai strânsă legătură cu îngrijorarea generală.

Astfel știrea că Gauleiter-ul Danzigului, d. Forster, s'a proclamat șef al statului Orașului Liber, e interpretată de unii ca preludiul proclamărei anexiunei Danzigului la Reich. Din sursă poloneză se spune că prin proclamarea d-lui Forster ca șef al statului Orașului Liber, s'a adus o atingere statutului Danzigului a cărui protecție o au Societatea Națiunilor și comitetul celor trei puteri, Franța, Anglia și Suedia. Consecința juridică a acestei violări ar trebui deci să fie, în primul rând, o reacțiune din partea acestor protectori statutari. Nu credem însă ca evenimentele să îngăduie această formă procedurală. In clipa când scriem aceste rânduri, se spune chiar că d. Forster în noua sa calitate va face apel la Reich ca să ia sub protecția sa Orașul Liber si să-l readucă la Reich. Pe de altă parte, în cercuri pariziene se atribue acestui fapt valoarea unei abilități juridice menită să înlesnească acțiunea Reichului. Dar încă odată, să nu anticipăm.

Acest eveniment însă pune și mai mult în lumină importanța declarațiilor făcute ieri în ședința istorică a Camerei Comunelor, de d. Chamberlain, — declarații care fixează atitudinea definitivă a Marei Britanii și care în același timp sunt un răspuns dat actului diplomatic dela Moscova.

Marea Britanie rămâne credincioasă angajamentelor față de Polonia și de toate celelalte state. Cu cât primejdia războiului este mai apropiată — și primul ministru a recunoscut gravitatea momentului — cu atât Anglia, în deplin acord cu Franța și cu aprobarea tuturor dominioanelor, este mai decisă ca ori când să-și ție angajamentele. Nu trebuie nimeni să-și facă vreo iluzie contrarie în această privință.

(Continuare in pag. 2-a)

In pag. 9:

Importante declarații ale d-lor Chamberlain și Halifax asupra evenimentelor in curs

La Berlin, s'au instalat tunuri și mitraliere pe acoperișurile caselor

Berlin, 24 (Rador). — **Unități ale apărării contra avioanelor străbat străzile Berlinului de azi dimineață, instalând tunuri și mitraliere pentru apărarea antiaeriană, în toate punctele strategice ale orașului, mai dinainte prevăzute.**

Tunurile și mitralierele sunt în special instalate pe mai multe clădiri mari, cari domină cartierele ministerelor.

D. Mussolini a sfătuit Germania să se apropie de Soviete

D. MUSSOLINI

Roma, 24 (Rador). — D. Virginio Gayda, directorul lui „Giornale D'Italia" declară în articolul de fond de azi că d. Mussolini este acela care a sfătuit guvernul german în sensul unei apropieri de Uniunea Sovietelor, urmărind de foarte aproape desfășurarea lucrurilor.

D. Gayda arată că Ducele a discutat această chestiune cu mareșalul Goering în timpul vizitei acestuia la Roma și că a fost ținut în curent cu desfășurarea ei prin cele trei întâlniri succesive ale contelui Ciano cu d. von Ribbentrop, la Milano, Berlin și Salzburg.

Consiliul de miniștri francez aprobă in unanimitate măsurile militare

Impresiunea produsă in cercurile parlamentare de defecțiunea sovietică. — Concentrările continuă in liniște. — Se așteaptă urmările proclamării d-lui Forster, ca șef al statului orașului liber Danzig. — Un consiliu de război ținut la Berlin. — Ușoară nuanță de optimism la Paris. — Franța își va ține angajamentele

Prin telefon, dela corespondentul nostru particular

Paris, 24. — Consiliul de miniștri ținut azi dimineață sub președinția d-lui Lebrun, a aprobat în unanimitate măsurile militare luate de d. Daladier și atitudinea de fermitate adoptată de guvern. Unanimitatea guvernului a fost deasemenea de acord a constata că defecțiunea rusă a fost o surpriză cu totul neașteptată, dar că ea nu modifică atitudinea hotărîtă a Franței.

In cercurile parlamentare există aceeași impresie, dar ele sunt de părere că mai mult decât oricând unitatea națională franceză trebue să se afirme cu fermitate. Deaceea unii sunt chiar de părere că ar trebui convocat parlamentul pentruca cu acest prilej să se afirme unitatea tuturor.

E de remarcat impresiunea produsă în cercurile comuniste de defecțiunea sovietică. Se vorbește de demisiunea unora dintre conducătorii partidului comunist tocmai din pricina uimirii produsă de atitudinea Rusiei. Toate partidele, de la extrema dreaptă la cea stângă,

D. ALBERT LEBRUN

sunt de acord că Franța trebue să-și ție angajamentele luate și că acordul franco-britanic trebue să se afirme mai hotărît ca oricând.

Pe de altă parte măsurile militare luate de guvern se desfășoară cu tot calmul. Concentrările se fac pe o scară întinsă și până Sâmbătă Franța va avea sub arme numeroase trupe — deși n'a fost încă decretată mobilizarea generală.

Știrea proclamării d-lui Forster ca șef al statului orașului liber Danzig e privită aci ca o abilitate de procedură juridică. Se așteaptă urmările ei, constatându-se totuși că d. Forster a menținut titulatura de „oraș liber" Danzigului.

O altă știre sosită în cursul serii aci, anunță că la Berlin d. Hitler continuă a fi în conferință cu d-nii Goering și Ribbentrop și comandanții superiori ai armatelor germane, adăugându-se că acest consiliu urmează să ia hotărîri definitive.

In general impresiunea dominantă astăseară este că situația este din cele mai grave și că fiecare oră poate aduce un deznodământ tragic. Totuși o mică nuanță de optimism s'a manifestat în unele cercuri în urma mesajului d-lui Roosevelt către Regele Italiei.

In orice caz, Franța întreagă e hotărîtă, și calmă în hotărîrea ei de a-și ține angajamentele fără șovăire și toate măsurile au fost luate pentru aceasta.

R. S.

Polonia a chemat 600 mii oameni sub drapel

Varșovia, 24 (Rador). — Corespondentul agenției „Reuter" transmite: Alte trei clase de rezerviști, între 26 și 28 de ani, au fost chemate sub drapel peste noapte. Se crede că numărul celor chemați astănoapte sub drapel este de 600 mii.

*

Varșovia, 24 (Rador). — Autoritățile polone au hotărît în cursul nopții să ia măsuri complimentare menite să pună la punct apărarea țării, dată fiind situația internațională.

Din Mai, când două contingente de rezerviști au fost chemate sub drapel, nicio altă măsură de acest fel n'a mai fost luată.

Deocamdată nu se dau precizări asupra proporțiilor chemării rezerviștilor. Ordinele de chemare au fost individuale. Niciun afiș de mobilizare n'a fost pus pe zidurile capitalei.

Corespondentul agenției „Havas", care transmite aceste știri, semnalează totodată că populația aprobă măsurile luate de guvern ca fiind indispensabile, iar rezerviștii chemați sub drapel fac dovadă de o perfectă disciplină, de liniște și de hotărâre.

*

Varșovia, 24 (Rador). — Agenția „Pat" anunță:

Președinția consiliului de miniștri a ordonat rechemarea imediată a tuturor funcționarilor de stat cari se află în concedii.

Spania vrea să rămână neutră

Londra, 24 (Rador). — „Daily Sketch" anunță că ministrul afacerilor străine al Spaniei, colonelul Beigbeder, ar fi dat Miercuri seară mareșalului Petain, ambasadorul Franței, asigurarea că Spania ar dori să rămână neutră în caz de conflict în Europa.

Această dorință, spune ziarul, s'ar datori încheierii tratatului germano-sovietic.

Pâinea își menține prețul, dar își scade greutatea la 700 grame

Printr'o nouă ordonanță, primăria Capitalei a hotărît ca prețul pâinii negre să rămâe tot 6 lei, iar al celei albe 8 lei — acordând însă dreptul brutarilor de a le face de 700 grame pentru ambele calități.

Atmosferă încărcată la Berlin

Prin telefon, dela corespondentul nostru particular

Berlin, 24. — Atmosfera zilei de eri a fost din cele mai încărcate în urma evenimentelor desfășurate în ultimele 24 ore. Opinia publică a fost în primul rând alarmată de știrea că polonezii au rechemat în patrie pe toți lucrătorii din Danzig și Silezia germană.

Aceste rechemări alături de numeroasele concentrări de forțe militare în Polonia sunt considerate ca făcând dovada despre pregătirile de război pe care le face acest stat și sunt apreciate de „Berliner Boersenzeitung", oficiosul ministerului de interne, ca o „încoronare a atâtărilor războinice ale Poloniei".

Faptul că această apreciere este făcută de un ziar de însemnătatea lui „Berliner Boersenzeitung" este considerat ca un simptom în plus în ce privește caracterizarea situației.

Pe de altă parte, se relevă faptul că presa germană nu pomenește nimic despre concentrările din Franța.

In ce privește situația de la Danzig, proclamarea d-lui Forster ca șef al Statului Liber n'a produs prea multă surprindere, fiind dinainte scontată și considerată în același timp ca un procedeu cu totul campatibil cu constituția Danzigului.

*

Sosirea d-lui Ribbentrop și a cancelarului Hitler la Berlin sunt considerate ca evenimente de o deosebită însemnătate.

La ora 6, d. Ribbentrop a fost primit în audiență de cancelarul Hitler, după ce acesta avusese o convorbire cu ambasadorul italian.

D. Ribbentrop a raportat de sigur Fuehrerului amănunte asupra convorbirilor pe care le-a avut la Moscova.

*

In ce privește momentul pentru acțiunea hotărîtoare a Germaniei, sunt anumite semne că ar mai putea trece un anumit timp până să se hotărască dacă va fi război sau pace. Trebue totuș relevat că persistă părerea că războiul nu este numai posibil dar și probabil.

Fuehrerul cancelar Hitler

In sprijinul acestei teze, vorbește în primul rând faptul că declarația guvernului englez în Camera Comunelor e considerată ca slabă de către Germania, precum și acela că s'a semnalat primul incident de graniță germano-polon, anume la Hindenburg, în Prusia Orientală, unde s'a produs o ciocnire între o patrulă germană și una polonă și în cursul căreia ciocniri au fost răniți un soldat german și unul polon.

*

In legătură cu pactul de neagresiune germano-sovietic, el e comentat de presă în concordanță cu declarațiile făcute de d. Ribbentrop la plecarea sa dela Moscova. Se fac deasemeni diferite aluzii asupra posibilităților de extinderea pactului, fapt care a produs, fără îndoială, o deosebită impresie asupra opiniei publice.

Una din concluziile ce se trag în legătură cu pactul germano-sovietic este aceea că el va aduce după sine desființarea pactului antikomintern. Faptul acesta reese, de altminteri și din declarația făcută de primul ministru japonez că Japonia consideră pactul ca neexistent.

Se relevă, de asemenea și presupunerea că o urmare a încheerii pactului germano-rus ar putea fi și încheerea unui pact identic între Japonia și Soviete.

*

In fine, în ce privește aspectul Berlinului, el nu diferă prea mult de cel obișnuit. Sunt totuși anumite semne care întăresc presupunerile că războiul se apropie. In primul rând instalarea de tunuri antiaeriene și mitraliere pe acoperișurile anumitor case, ceea ce contribue să mărească îngrijorarea populației.

Majoritatea străinilor au și început să părăsească capitala Reichului. Astfel la agenția „Havas" n'a rămas decât șeful departamentului politic. Tot astfel se prezintă situația la „Reuter". Personalul inferior al legației franceze a părăsit, de asemenea, în mare parte Berlinul.